

REISGENOTEN EN
TIJDGENOTEN VAN
PAULUS EN VAN
JOHANNES

Peter Cuijpers

Reisgenoten en tijdgenoten van Paulus en van Johannes

Onderwijs voor de eindtijd

Copyright © Peter Cuijpers
Vormgeving: Jan Paul Spoor
Eerste editie 2011 Boeken om de Bijbel
Distributie: Johannes Multimedia, Postbus 31, 3940 AA Doorn
E-mail: johannes.multimedia@solcon.nl
www.johannes-multimedia.nl
ISBN/EAN 978-90-70926-90-8
NUR 707

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch of mechanisch, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Woord vooraf	9
1. Filemon en Onesimus	11
2. Secundus, Tertius, Quartus	19
3. Gajus, Diotrefes en Demetrius	25
4. Trofimus	35
5. Demas, Lucas, Marcus.	43
6. Jannes en Jambres	49
7. Hymeneüs en Alexander & Hymeneüs en Filetus	53

Woord vooraf

Reisgenoten en tijdgenoten van de apostel Paulus en van de apostel Johannes! We hebben hier te maken met broeders in de Heer en met dienstknechten van God, maar helaas ook met bedriegers en dwaalleraars. In dit boekje komen diverse namen van bekende en minder bekende broeders en dienstknechten voor de aandacht. Maar we zullen het ook hebben over bedriegers en valse leraars, dienaars van de tegenstander. Dit is belangrijk onderwijs voor de eindtijd.

Wie mag zich eigenlijk een broeder noemen, en wat zijn de praktische gevolgen daarvan? Met deze vraag mocht Filemon zich bezighouden. Dan zijn er ook de broeders Secundus, Tertius en Quartus (de tweede, derde en vierde). Ze staan écht in uw Bijbel, en ze hebben ons nog steeds iets te zeggen!

De broeders Gajus en Diotrefes zijn een verhaal apart. Van de één kunnen we leren hoe we van de gemeente een herberg kunnen maken, de ander laat ons zien wat een schrikbewind kan doen met een gemeente. Johannes moest hoognodig een bezoek brengen aan de gemeente waarin deze broeders zich bevonden, maar eerst stuurde hij een korte brief die gericht was aan Gajus.

Demetrius was de postbode van deze brief, en over hem hebben we ook iets te zeggen.

Broeder Trofimus werd door Paulus in Milete ziek achtergelaten. Maar God wil toch niet dat de Zijnen ziek zijn? Is dit werkelijk zo? Demas, Lucas en Marcus waren dienstknechten van God en medewerkers van Paulus. Van een goede dienstknecht wordt verwacht dat hij trouw is (2 Tim. 2:13). Demas was ontrouw geworden, Lucas was trouw en Marcus was op zijn ontrouw teruggekomen. Er is gelukkig dus een weg terug!

Jannes en Jambres staan model voor de bedriegers van de eindtijd, die ons met hun 'wonderen' en 'tekenen' willen imponeren. En ten slotte, Hymeneüs en Filetus: twee gevaarlijke dwaalleraars die de christenen misleidden met hun filosofische kennis. Het gevolg was dat het geloof van sommigen werd omvergeworpen. Hoe kunnen we ons tegen dit soort misleiders wapenen? Deze, en andere vragen, hoop ik in dit boekje te beantwoorden.

Venlo, zomer 2011

Peter Cuijpers

1. Filemon en Onesimus

De brief aan Filemon

De brief aan Filemon is de kortste brief van de apostel Paulus in de Bijbel. Uit deze persoonlijke brief kunnen we opmaken dat Filemon een welgestelde broeder was die in Kolosse woonde. En zoals de meeste rijken in die tijd beschikte hij over een aantal slaven, die hij als christen ongetwijfeld goed heeft behandeld. Eén van hen, Onesimus, was echter weggevlucht naar Rome. Daar ontmoette hij Paulus, die vanwege zijn geloof in de Heer Jezus gevangen zat. Paulus heeft hem het evangelie verkondigd, waarop hij zich bekeerde en christen werd (vs. 10). Onesimus had Paulus eerlijk verteld waarom hij was weggevlucht. Filemon was geen onbekende voor Paulus, en de apostel besepte dat deze zich door zijn weggelopen slaaf onheus bejegend voelde, temeer omdat hij hem mogelijk bestolen had (vs. 18-19).

In die tijd werden teruggehaalde slaven volgens het Romeinse recht streng bestraft door hun meesters, vaak met de dood

als gevolg. Dit moest andere slaven afschikken om verkeerde voorbeelden te volgen. Paulus kon niet anders dan Onesimus terugsturen naar Filemon. Het geloof van Onesimus werd hiermee danig op de proef gesteld: als slaaf terugkeren naar Filemon, of als een 'vrij' man verder vluchten en ergens een ander bestaan opbouwen? Onesimus koos voor het eerste: hij keerde terug naar zijn meester, in vertrouwen op God én de brief die Paulus hem had meegegeven. De kern van deze brief is een smeekbede van Paulus om Onesimus te vergeven en hem aan te nemen als een geliefde broeder.

Filemon

Niet alleen het geloof van Onesimus werd door Paulus op de proef gesteld, maar ook dat van Filemon: Onesimus vergeven en hem de broederhand reiken, of hem de straf geven die hij had verdiend? Paulus maakte het hem wel érg moeilijk om niet te doen wat hij van hem vroeg: *'Ik heb u geschreven in vertrouwen op uw gehoorzaamheid, daar ik weet dat u zelfs meer zult doen dan ik zeg'* (vs. 21). Paulus vroeg Filemon om zijn slaaf te vergeven, maar hij ging nog een stap verder. Vroeg hij met dit 'meer' aan Filemon om Onesimus ook de vrijheid te schenken? Noch hier noch elders heeft Paulus een aanval op het onrecht van de slavernij gedaan. Maar hij ondermijnde dit maatschappelijke gebruik door alle slaven en alle vrije mensen gelijkwaardig te maken in Christus. In Christus waren zij 'broeders' van elkaar (vs. 16). Dan is er geen sprake meer van Griek of Jood, besnijdenis en onbesnedenheid, barbaar, Scyth, slaaf, vrije; maar Christus is alles en in allen (Kol. 3:11).

We weten niet hoe Filemon op deze brief heeft gereageerd. Heeft hij Onesimus vergeven en hem in vrijheid gesteld? Als dit

zo is, zou dit kunnen betekenen dat heel zijn huishouden op de kop werd gezet. Hebben de andere slaven zich ook bekeerd, en betekende dit voor hen ook het einde van hun slavernij? Vragen waar we alleen maar naar kunnen gissen, maar geen antwoord op krijgen.

Laten we ons dan ook maar bij de feiten houden:

- Filemon was een geliefd persoon, en hij wordt een medearbeider genoemd (vs. 1).
- Hij was getrouwd met Apfia, een zuster in de Heer (vs. 2a).
- Hij had zijn huis opengesteld voor de gemeente (vs. 2b).
- Hij stond bekend vanwege zijn liefde en trouw voor de Heer Jezus en al de heiligen (vs. 5).
- Hij was Paulus tot veel vreugde en troost geweest, omdat hij het hart van de heiligen had verkwikt (vs. 7).
- Hij was gastvrij (vs. 22).

Als we al deze punten op een rijtje zetten, was Filemon een broeder waarbij we ons thuis zouden voelen: een aanstekelijk christen. Toch blijf ik met een vraag zitten: waarom was het hém niet gelukt om Onesimus tot de Heer te leiden, en Paulus wel? Kennelijk was zijn leven niet aanstekelijk genoeg om het vertrouwen van Onesimus te winnen, maar daarin is na deze brief waarschijnlijk verandering gekomen.

Onesimus

Onesimus was een van de slaven in het huis van Filemon. En hoewel we ervan uit mogen gaan dat hij goed werd behandeld

door zijn meester, was hij niet gelukkig met zijn bestaan als slaaf. Op een dag hield hij het dan ook voor gezien, pakte zijn spullen en nam de benen – weg van Filemon en weg van de slavernij. Hoe hij bij de apostel Paulus in Rome terecht is gekomen, is niet duidelijk. Kende hij Paulus, en zocht hij zijn toevlucht bij de vriend van zijn meester? Eén ding is zeker: Onesimus verkeerde in grote moeilijkheden. Weggevluchte slaven moesten voor hun leven vrezen als ze werden opgepakt, en zeker als ze hun meester hadden bestolen.

In de gevangenis bij Paulus leerde hij een Meester kennen, die alle angst bij hem wegnam. Vanaf dat moment was hij een slaaf van de Heer Jezus. Onesimus betekent ‘nuttig’ of ‘bruikbaar’. Paulus maakte een zinspeling op zijn naam door aan Filemon te schrijven: *‘die u vroeger van geen nut was, maar nu voor u én mij zeer nuttig is’* (vs. 11). Vroeger als slaaf was hij voor Filemon van geen nut, maar nu als broeder was hij voor Filemon én Paulus zeer nuttig. Paulus laat in deze brief een knap staaltje retoriek zien. Hij deed in dit opzicht niet onder voor de retors in die dagen, tegen wie men zo opzag. Als het om de verkondiging van het evangelie ging, gebruikte Paulus geen overredende woorden van wijsheid, opdat het kruis van Christus niet krachteloos zou worden gemaakt (1 Kor. 1:17; 2:1-5). Maar hier zette hij al zijn overredingstechniek in om het hart van Filemon week te maken. Hier sprong hij in de bres voor een ‘kind’ dat hij in zijn gevangenschap had verwekt. Paulus had hem het liefst bij zich willen houden, opdat hij hem namens Filemon zou dienen in zijn gevangenschap, maar eerst moest er verzoening plaatsvinden tussen Onesimus en Filemon.

Met deze brief op zak is Onesimus teruggekeerd naar zijn meester. Hoe het verder met hem is afgelopen weten we niet. Wat we wel van hem weten, is het volgende:

- Dat hij zich had bekeerd en opnieuw geboren was (vs. 10).
- Dat hij Paulus gehoorzaamde en is teruggekeerd naar zijn meester (vs. 12).
- Dat hij geen slaaf, maar een geliefde broeder in de Heer was geworden (vs. 16).

Onesimus had van dichtbij kennisgemaakt met de christenen. Hij had gezien hoe zijn meester met zijn vrouw omging, hoe hij zijn slaven behandelde en hoe de christenen zich gedroegen tijdens de samenkomsten in zijn huis. Dit alles had er echter niet toe geleid dat hij zich bekeerde. Kennelijk was de afstand tussen hem en de christenen in zijn directe omgeving te groot om te overbruggen. Kwam dit door de christenen? Persoonlijk denk ik van wel! Alleen al het feit dat Paulus zoveel overredingskracht moest gebruiken tegenover Filemon, geeft te denken. Als ik Kolossenzen 3:5-17 lees, was er nog heel wat te verbeteren bij de christenen in Kolosse. Misschien hoorde Onesimus hen de prachtigste psalmen, lofzangen en geestelijke liederen zingen (vs. 16), maar merkte hij in het leven van zijn meester en de andere christenen niet zoveel 'innige ontferming, goedertierenheid, nederigheid, zachtmoedigheid en lankmoedigheid' (vs. 12). Aan de voeten van de oude apostel vond hij deze dingen wel. Paulus predikte niet zichzelf, maar Christus Jezus als Heer, en zelf had hij zich om Jezus' wil tot slaaf gemaakt van de gelovigen (2 Kor. 4:5). Bij Paulus vond Onesimus iets dat hij bij de christenen in zijn omgeving had gemist: Paulus behandelde hem als een 'gelijke', een mens naar het beeld van God geschapen, voor wie de Heer Jezus gestorven is.

Wat kunnen we uit de geschiedenis van Onesimus leren? Dit kan ik misschien het beste verduidelijken aan de hand van de woorden

van Gandhi. Mahatma Gandhi schreef in zijn autobiografie, dat hij tijdens zijn studententijd serieus de evangeliën las en overwoog zich tot het christendom te bekeren. Hij geloofde dat hij in de leer van Jezus de oplossing zou kunnen vinden voor het kastensysteem, dat de bevolking van India verdeelde. Op een zondag besloot hij de diensten bij te wonen in een nabijgelegen kerk, en met de predikant te bespreken dat hij christen wilde worden. Maar toen hij de kerk binnenkwam, wilde de koster hem geen plaats geven en stelde voor dat hij maar naar zijn eigen volk moest gaan om een dienst bij te wonen. Gandhi liep de kerk uit en kwam nooit meer terug. 'Als christenen ook kastenverschillen hebben,' zei hij, 'kan ik net zo goed hindoe blijven.' Deze ervaring zou wel eens in de buurt kunnen komen van wat zich mogelijk in het huis van Filemon had afgespeeld. Andere uitspraken van Gandhi zijn: 'Dat ik geen christen ben geworden, is vanwege de christenen.' 'Ik houd van Christus, maar niet van christenen, omdat zij zo weinig op Christus lijken.'

Het christen-zijn is meer dan het bij elkaar komen met een aantal gelijkgezinden op zondag; het doortrekt ons hele leven. Als het goed is, krijgt Christus gestalte in ons leven (Gal. 4:20). Zien de mensen iets van Christus, als ze naar ons kijken? Met Gandhi zijn er velen die afhaken, omdat ze teleurgesteld zijn in het gedrag van christenen. Tegen hen zou ik willen zeggen: 'Ga op zoek naar een Paulus, en je zult ontdekken hoe een échte christen eruit ziet.' En tegen Filemon en de gemeente in zijn huis? 'Voel je niet op de tenen getrapt als een Onesimus wegvlucht, maar vraag je liever af wáárom hij is wegvlucht?' Geven wij mensen in de gemeente het gevoel dat ze erbij horen? Of geven wij hen het gevoel dat ze 'slaven' zijn, omdat ze zich misschien op de onderste treden van de maatschappelijke ladder bevinden? Vergeet dan niet dat de Heer Jezus een timmerman was, en dat van Petrus en Johannes werd gezegd dat zij ongeletterde en eenvoudige

mensen waren (Hand. 4:13a). Status telt niet bij God. Wat wel telt, is dat mensen herkennen dat wij de Heer Jezus toebehoren (Hand. 4:13b).

Onesimus was een geliefde broeder van Filemon geworden, en daarmee werd hun verhouding tot elkaar op een heel ander niveau gebracht. Als Filemon de brief van Paulus ter harte heeft genomen, is het vast en zeker goed gekomen tussen hem en Onesimus.

2. Secundus, Tertius, Quartus

Handelingen 20:4; Romeinen 16:22-23

In deze bijbelgedeelten worden drie broeders genoemd met wel zeer opvallende namen: Secundus, Tertius en Quartus. Als we deze Romeinse namen vertalen in het Nederlands staat er: de tweede, de derde en de vierde. Het zijn zogenaamde ‘rangtelwoord-namen’. In de Romeinse cultuur bracht men op dergelijke manier onderscheid aan tussen de kinderen; zo was ‘Maximus’ de grootste van het stel. Over de geschiedenis van deze broeders wordt ons niets verteld. Met zekerheid kunnen we aannemen dat ze uit Romeinse gezinnen kwamen en zich tot het christendom hadden bekeerd. Hoewel we niet veel van hen weten, staat bij elk van hen een kleine toevoeging, waardoor we ons toch een beeld van deze broeders kunnen vormen.

Secundus

Secundus vinden we in Handelingen 20:4. Van hem wordt vermeld dat hij uit Tessalonica kwam en dat hij de apostel Paulus vergezelde op reis naar Jeruzalem. Op zijn tweede zendingsreis was Paulus in Tessalonica gekomen, en had daar drie sabbatten achtereenvolgend gepredikt. Vanuit de Schriften onderhield hij zich met de Joden, terwijl hij uitlegde en aantoonde dat de Christus moest lijden en opstaan uit de doden. Sommigen uit hen werden overtuigd en sloten zich bij Paulus en Silas aan. Maar ook een grote menigte van de godsdienstige Grieken en tal van voornamelijk vrouwen geloofden het evangelie en bekeerden zich. De jaloezige Joden zagen dit met lede ogen aan en veroorzaakten een oproer, waardoor Paulus en Silas in de gevangenis terecht kwamen. Nadat zij op borgtocht waren vrijgelaten, besloten de broeders hen 's nachts weg te zenden naar Berea (Hand. 17:1-10).

Secundus was een van degenen die zich door Paulus had laten overtuigen, en later had hij zich bij het reisgezelschap van de apostel aangesloten. Hij was een broeder die niet terugschrok voor de gevaren en ontberingen die dit met zich meebracht. Secundus was een discipel die geschikt was voor het koninkrijk van God (Luc. 9:57-62). Discipelen die geschikt zijn voor het koninkrijk van God. Kunnen wij dat van onszelf zeggen?

Tertius

Tertius wordt vermeld in Romeinen 16. Hij was de secretaris van Paulus in Korinte. Omdat Paulus waarschijnlijk een oogziekte had (Gal. 4:15; vgl. 2 Kor. 12:7), dicteerde hij op een enkele uitzondering na (Gal. 6:11) zijn brieven aan een schrijver. In de brief aan de Romeinen treedt een van deze schrijvers uit de anonimiteit: Tertius. Aan het slot van de brief voegt hij op

persoonlijke titel een groet toe, die Paulus niet had gedicteerd: *'Ik, Tertius, die de brief geschreven heb, groet u in de Heer'* (Rom. 16:22).

Het is mogelijk dat Tertius uit Rome afkomstig was, of dat familieleden van hem daar woonden. Hoe het ook zij, hij voelde zich zo verbonden met de broeders en zusters in Rome, dat hij hen persoonlijk wilde groeten. Het was niet zomaar een groet, maar een groet 'in de Heer' – in Hem in wie gelovigen zich met elkaar verbonden weten. Weten ook wij ons 'in de Heer' verbonden met allen die Hem toebehoren?

Quartus

Na Tertius komt Quartus (Rom. 16:23). 'Logisch', zult u zeggen, vier komt immers na drie! Zeker, logisch! Toch blijf ik mij verbazen dat het Woord van God zich tot in details aan de volgorde houdt die wij zo logisch vinden. Soms lezen we over dingen in de Bijbel heen zonder dat het ons hart raakt. Hoe komt dit? Omdat we het vaak zo vanzelfsprekend en logisch vinden! Het is net als met de schepping: Wie van ons spreekt zijn verwondering nog erover uit dat God het menselijk lichaam wonderbaar heeft toebereid? (Ps. 139:14).

De moderne mens beeldt zich in zoveel kennis te bezitten dat hij zich nergens meer over hoeft te verwonderen. In plaats van de Schepper te verheerlijken of te danken (Rom. 1:19-21), speurt hij het heelal af naar buitenaards leven en zoekt een verklaring voor het ontstaan van het heelal en het eerste leven. Miljarden en nog eens miljarden worden verspild om naar een bewijs te zoeken dat God niet bestaat; want dat is de achterliggende

gedachte van de hypothese dat het leven afkomstig zou zijn van buiten de aarde¹.

Maar we houden ons nu met broeder Quartus bezig! De toevoeging bij zijn naam bestaat uit twee woorden: 'de broeder'. Niet veel, maar genoeg om iets over te zeggen. De Heer Jezus schaamt Zich niet om ons Zijn broeders te noemen (Hebr. 2:11; Joh. 20:17). Zodra iemand zich bekeert en gelooft in de Heer Jezus, wordt hij opgenomen in de familie van Gods kinderen. Vanaf dat moment is hij een geliefde broeder (vgl. Filemon: 16). Door iemand een broeder of zuster te noemen, geef ik te kennen dat ik hem of haar niet langer beschouw als een ongelovige, maar als een kind van God met wie ik mij verbonden voel (vgl. Hand. 9:17). Broederschap spreekt van verbondenheid met de Heer Jezus, en met allen die Hem toebehoren. Petrus spoort ons dan ook aan de broederschap lief te hebben (1 Petr. 2:17).

Quartus groette de gelovigen te Rome als 'de broeder'. Daarmee gaf hij te kennen dat hij tot de familie van Gods kinderen behoorde en zich verbonden voelde met zijn broeders en zusters in Rome. Kunt u zich zo noemen: de broeder, of de zuster?

---

1 De hypothese van **panspermia** of **panspermie** houdt in dat het leven verspreid in het heelal voorkomt, en dat het leven op aarde niet op de aarde zelf is ontstaan. Het leven op aarde is het gevolg van een "besmetting" met organismen uit de ruimte. Het leven op aarde kent sindsdien wel zijn eigen geschiedenis (evolutie). Deze theorie gaat er dus vanuit dat het leven op aarde niet op deze planeet ontstaan is, maar afkomstig is van een andere plek in het heelal. Daarmee geeft de theorie echter nog geen pasklaar antwoord op de vraag hoe en waar het leven precies ontstaan is!

Primus?

Eén broeder ontbreekt in dit rijtje: broeder Primus (d.i. de eerste). Tevergeefs zult u in de Bijbel zoeken naar een broeder met deze naam; die komt er namelijk niet in voor. Toeval of geen toeval? Ik geloof niet zozeer in toeval, en zeker niet als het gaat over het schrijven van de Bijbel. Er kan er maar Eén de eerste plaats innemen, en dat is de Heer Jezus (Kol. 1:18). Daarom ben ik er ook stellig van overtuigd dat God bewust niet iemand met zo'n naam in de Bijbel heeft laten opnemen. God waakt over de eer van Zijn Zoon!

Toen Petrus op de berg der verheerlijking voorstelde om drie tenten te maken: één voor Jezus, één voor Mozes en één voor Elia, *wist hij niet wat hij zei*. Hoewel Petrus de Heer Jezus aansprak met het Griekse woord 'epistata', wat betekent Meester, of iemand die aan het hoofd staat, stelde Hij de Heer op één lijn met gewone sterfelijke mensen. God greep dan ook direct in: *'Toen hij (Petrus) nu dit zei, kwam er een wolk en overschaduwde hen (...). En er kwam een stem uit de wolk, die zei: Deze is mijn uitverkoren Zoon, hoort Hem. En terwijl de stem sprak, werd Jezus alleen gevonden'* (Luc. 9:34-36).

Hoewel broeder Primus niet in de Bijbel voorkomt, was er wel een broeder die graag de eerste *wilde* zijn, namelijk Diotrefes (3 Joh.: 9). Als er reeds van Petrus staat geschreven dat hij niet wist wat hij zei, wat moeten we hiervan dan denken? Hoe aanmatigend dat Diotrefes zichzelf de plaats wilde toe-eigenen die alleen de Heer Jezus toekomt! Dat broeder Primus in de Bijbel niet voorkomt, heeft ons dus zeker iets te zeggen. God waakt over de eer van Zijn Zoon. Hem alleen komt de eerste plaats toe! Is de Heer Jezus wérkelijk de Eerste, of willen wijzelf graag die plaats innemen?

3. Gajus, Diotrefes en Demetrius

De derde brief van Johannes

De derde brief van Johannes is gericht aan Gajus, een integere broeder die aan rondreizende predikers gastvrijheid verleende. Gastvrijheid was een heel belangrijke zaak in de eerste gemeenten, want christenen waren in de regel geen graag geziene gasten. De meesten van hen waren voor hun onderhoud afhankelijk van giften, en een overnachting in een herberg konden zij zich niet veroorloven. De herbergen dienden bovendien vaak als bordelen en waren dus voor reizende predikers geen geschikt onderkomen. Er was echter een groot probleem: in de gemeente bevond zich iemand die zich met geweld verzette tegen Gajus en andere gastvrije broeders en zusters. Hij heette Diotrefes, en was iemand die zichzelf als plaatselijk leider had opgeworpen en graag onder hen de eerste wilde zijn. Het schijnt dat dergelijke figuren er altijd zijn geweest: mensen die zichzelf zoeken en de eerste willen zijn in de gemeente. Behoorde Demetrius ook tot

dezelfde gemeente? Waarschijnlijk bezorgde hij alleen maar de brief die Johannes aan Gajus had geschreven, en maakte hij geen deel uit van de gemeente van Gajus en Diotrefes.

Gajus

Gajus had grote problemen met Diotrefes, of was het omgekeerd: Had Diotrefes grote problemen met Gajus? Hoe het ook zij, in de gemeente waar deze beide broeders zich bevonden, was het behoorlijk misgegaan. De situatie was zo ernstig dat de waarheid geweld werd aangedaan. De Gemeente van God wordt in de Schrift soms voorgesteld als een 'herberg' (vgl. Luc. 10:34-35). Dat is een plaats van warmte, liefde en geborgenheid, een plaats waar zorg wordt besteed aan mensen. Dit ging echter niet op voor deze gemeente. Gajus en een aantal andere broeders en zusters wilden wel, maar zij werden tegengewerkt door Diotrefes. Om duidelijk te maken dat Gajus goed bezig was en zich niet door Diotrefes en de zijnen moest laten ontmoedigen, schreef Johannes hem deze brief. Het was een soort noodverband dat hij aanlegde, om later meer zorg eraan te besteden (vs. 14). Gajus een hart onder de riem te steken vond Johannes op dat moment het belangrijkste. Dat is wat een vader doet, als een van zijn kinderen het moeilijk heeft (vs. 4). Johannes schrijft een aantal dingen over Gajus, die een duidelijk beeld van deze broeder geven:

(1) *Hij werd aangesproken als 'de geliefde'*. Hieruit kunnen we opmaken dat hij een innemend persoon was, die gewaardeerd werd door degenen die hem kenden. Maar met zekerheid kunnen we zeggen dat hij geliefd werd door God, door Jezus Christus en ook door Johannes. Dat hij niet door iedereen geliefd werd,

hebben we al gezien. Diotrefes en de zijnen konden weinig liefde opbrengen voor personen die niet in hun straatje wandelden!

(2) *Met zijn ziel ging het goed.* Wat zijn geestelijk leven betrof, was het dus in orde. Dit kon Johannes opmaken uit het getuigenis dat verscheidene broeders van hem hadden gegeven (vs. 3). De gezondheid van een mens is een belangrijk goed, en dat mogen we elkaar ook toewensen. Maar laten we ook eens vragen of het met iemands ziel goed gaat!

(3) *Hij had een goed getuigenis van anderen.* De rondreizende broeders die Gajus hadden leren kennen, gaven een goed getuigenis over hem (vs. 3,5). Van een opziener staat geschreven dat hij een goed getuigenis moet hebben van hen die buiten zijn (1 Tim. 3:7). Gajus vertoonde alle kenmerken van een opziener. Hij was gastvrij, hij wandelde in de waarheid en hij had een goed getuigenis van anderen. Dit kon van Diotrefes niet gezegd worden!

(4) *Hij had zich de waarheid eigen gemaakt.* Er wordt gesproken over ‘zijn’ waarheid. Als een spons had Gajus de waarheid in zich opgenomen, hij was er als het ware mee doordrenkt.

(5) *Hij wandelde in de waarheid.* Theorie en praktijk gingen bij Gajus hand in hand. Hij kende niet alleen de waarheid, maar gaf er ook handen en voeten aan.

(6) *Hij handelde trouw in alles wat hij jegens de broeders bewerkte.* Trouw kan men ook definiëren als standvastigheid of eerlijkheid. In alles wat hij jegens de broeders deed, handelde hij dus eerlijk en standvastig. Hij was iemand waarop je kon rekenen.

(7) *De rondreizende broeders getuigden van zijn liefde.* Hij had dus niet alleen een goed getuigenis van zijn waarheid, maar ook

van zijn liefde. Iemand die liefde *geeft*, zal zelf ook eerder geliefd worden (zie punt 1).

Broeders als Gajus zijn onmisbaar in de gemeente. Ze maken van de gemeente een ‘herberg’, een plaats van warmte, zorg en geborgenheid. Een plaats waar men elkaar respecteert en waar ‘vreemdelingen’ zich thuis kunnen voelen. Van Gajus kunnen we leren hoe we de waarheid in de praktijk kunnen brengen.

Diotrefes

Diotrefes, die zo graag de eerste wilde zijn, wordt als tweede genoemd in deze brief. Niet hij, maar Gajus was de hoofdpersoon. Broeders als Diotrefes gedragen zich als verwend kinderen, die denken dat ze steeds in het middelpunt van de belangstelling moeten staan. En als we bedenken dat zijn naam betekent ‘door Zeus opgevoed’, kunnen we dat ook begrijpen. Zeus was de hoofdgod van de Grieken, die heerste op de berg Olympus. Deze naam hadden zijn ouders hem bij zijn geboorte gegeven, en we mogen ervan uitgaan dat zij hem ook de opvoeding hebben gegeven die daarbij paste. Ze hadden van de kleine Diotrefes een ‘heerser’ gemaakt, iemand die zichzelf een ‘god’ voelde. Er is echter een moment in het leven van Diotrefes geweest, dat hij in aanraking kwam met het evangelie. Hij heeft toen een bewuste keus voor de Heer Jezus gemaakt. Maar na zijn bekering was er helaas niet zoveel te merken van het nieuwe leven, hij leek soms meer op Zeus dan op de Heer Jezus:

(1) Hij wilde in de gemeente graag de eerste zijn. In de gemeente kan er maar één de eerste zijn, en dat is de Heer Jezus. In 1 Timoteüs 3:1 staat dat als iemand streeft naar het opzienschap, hij een goed werk begeert. Diotrefes was zo iemand, maar dan in de negatieve zin van het woord. Hij nam geen genoegen met

het opzienschap, maar wilde de éérste zijn. Hier hebben we de kiem van het klerikalisme, de invoering van een geestelijke stand. Al vrij snel is het bisschopsambt in de christenheid ingevoerd, wat geleid heeft tot het papisme, het pausdom. Diotrefes liet zich leiden door hoogmoed en machtswellust! Hij leek weinig op de Heer Jezus, die zachtmoedig en nederig van hart was.

(2) Hij keerde zich tegen Johannes en diens medewerkers.

Johannes had een brief aan de gemeente geschreven (vs. 9). En uit het verband kunnen we opmaken dat Gajus niet op de hoogte was van het bestaan van die brief. De brief die aan *de gemeente* was gericht, was door Diotrefes achtergehouden, omdat er dingen in vermeld werden die zijn positie zouden kunnen aantasten. Dit soort censuur komt ook nu nog voor: brieven die aan de plaatselijke gemeente zijn gericht, worden achtergehouden of niet in hun geheel voorgelezen. Voorgangers of oudsten gaan bepalen wat ‘hun’ gemeente al dan niet mag horen, en natuurlijk alles tot welzijn van de gemeente! Maar kunt u het zich voorstellen dat de brieven die aan de gemeente(n) waren gericht, niet voorgelezen werden omdat de ‘engel van de gemeente’ dit niet juist achtte? (vgl. Openb. 1:4,11; 2 en 3; Kol. 4:16).

Censuur is meestal gebaseerd op angst voor verlies van politiek of religieus gezag, angst om *de macht* te verliezen! Diotrefes wilde de touwtjes dan ook strak in handen houden, en hij trok zich niets aan van Johannes en diens brieven. Daarmee verwierp hij dus het apostolische gezag. In onze tijd komt dit ook voor, alleen gebeurt het meer subtiel. Een vooraanstaande theoloog zegt bijvoorbeeld dat hij niet meer goed weet wat hij met Paulus aan moet. Als ‘bijbelgetrouw’ christen *accepteert* hij Paulus’ woord dat de vrouwen aan hun man onderdanig moeten zijn etc., maar hij weet eigenlijk niet meer hoe wij dit in onze tijd vorm zouden

kunnen geven. Zelfs met de Paulinische moraal kan hij niet altijd meer zo goed uit de voeten. Hij zegt erbij: *“Dit betekent niet dat wij de desbetreffende passages niet zouden accepteren als Woord van God – dat doen we wel – maar dat wij ze niet meer zo beleven als de christenen in nieuwtestamentische tijd dat deden, omdat wij in een heel andere tijd en cultuur leven.”* Hiermee zegt de zogenaamd ‘bijbelgetrouwe’ theoloog dat de Paulinische moraal en de positie van de vrouw niet meer van deze tijd zijn. Wat moet ik ermee? Ik leg het naast mij neer, maar ik accepteer het wel als het woord van God!

(3) Hij was een lasteraar. Naast het feit dat hij zich van Johannes niets aantrok, was hij ook een lasteraar, die met boze woorden tegen Johannes en anderen zwetste. Met grootspraak en met boze woorden zei hij allerlei onzin over Johannes. Lasteren is in strijd met de waarheid, en God neemt dit heel hoog op. Een valse tong is een van de zeven dingen, die de HERE haat (Spr. 6:16-19).

(4) Hij nam de broeders niet aan, en verhinderde hen die het wilden doen en wierp hen uit de gemeente. Bij Diotrefes zien we een opeenstapeling van zonden. Hij verzette zich niet alleen tegen de apostel Johannes, maar keerde zich ook tegen de broeders die (van Johannes?) waren gekomen. Een gastvrij onthaal hoefden ze van hem niet te verwachten, en in ‘zijn’ gemeente waren ze totaal niet welkom! Er waren in de gemeente echter een aantal broeders en zusters, waaronder Gajus, die hier anders over dachten. Zij vonden het hun christelijke plicht om de predikers gastvrij op te nemen en hen financieel te ondersteunen; dit was immers in overeenstemming met de waarheid (vs. 5-8).

Diotrefes dulde echter geen inmenging van vreemde predikers in ‘zijn’ gemeente. Dit wilde hij met geweld beletten; en wie zich tegen hem verzette, werd uit de gemeente geworpen. Wie gaf hem het recht om dit te doen? Uitsluiting (iemand uit de

gemeente wegdoen) is een 'gemeentelijke' aangelegenheid, niet iets dat door één of een paar broeders wordt beslist (vgl. 1 Kor. 5). In deze gemeente werd alles op zijn kop gezet: niet de bozen, maar de goeden werden uit het midden weggedaan. Niet de waarheid, maar de leugen vierde hoogtij. Johannes waarschuwde Gajus om niet mee te doen met deze kwade praktijken: *'Geliefde, volg niet het kwade na maar het goede.'* En hij voegde daaraan toe: *'Wie goed doet, is uit God, wie kwaad doet, heeft God niet gezien'* (vs. 11).

Terwijl Gajus een *goed* voorbeeld was, was Diotrefes een *slecht* voorbeeld. De één deed het goede, de ander het kwade; de één was uit God, de ander had God niet gezien; de één was trouw, de ander was ontrouw; de één was nederig, de ander was hoogmoedig. Broeders als Diotrefes maken van de gemeente een plek waar angst en wantrouwen regeren, een plek waar bezoekers zich niet welkom voelen. Dit soort broeders kunnen we dan ook missen als kiespijn, of ze moeten zich laten gezeggen en zich van hun kwade praktijken bekeren.

Demetrius

De derde persoon die in deze brief bij name wordt genoemd, is Demetrius. Wie was deze broeder? Maakte hij deel uit van de gemeente waartoe Gajus en Diotrefes behoorden, of was hij een van de rondreizende predikers? Uit de woorden van Johannes valt misschien op te maken dat hij niet behoorde tot de gemeente van Gajus en Diotrefes. Het getuigenis dat Johannes over hem gaf, was immers overbodig als hij tot dezelfde gemeente behoorde als Gajus. Veel uitleggers denken dat Demetrius de 'postbode' van Johannes was, de bezorger van de brief. Zoals opgemerkt, veranderen figuren als Diotrefes de gemeente in een plek van

angst en wantrouwen. Broeders zoals Gajus worden dan besmet met het virus dat ‘wantrouwen’ heet. Kennelijk wantrouwde Gajus Demetrius, maar Johannes probeerde dit wantrouwen weg te nemen. Daartoe beriep hij zich op het getuigenis dat van Demetrius werd afgelegd. De Schrift zegt dat een zaak vast staat op de verklaring van twee of drie getuigen (Deut. 19:15). Demetrius kreeg een drievoudig (een volledig) getuigenis:

(1) Van Demetrius werd getuigd door **‘allen’**. Dat wil zeggen dat allen die met Demetrius in aanraking kwamen een goed getuigenis van hem gaven.

(2) Ten tweede werd van hem getuigd door **‘de waarheid’** zelf. Zijn leven werd helemaal gekenmerkt door de waarheid, evenals dat bij Gajus het geval was (vs. 3). Zoals de werken die de Heer Jezus deed van Hem getuigden (Joh. 5:36), zo getuigde ‘de waarheid’ van Demetrius.

(3) Het derde getuigenis kwam van **‘Johannes’** zelf. Hij kende Demetrius persoonlijk, zoals Gajus de apostel ook persoonlijk kende. Dit moest alle twijfel bij Gajus wegnemen. Als Johannes een goed getuigenis van hem gaf, wist hij dat dit waar was. Hij kon Demetrius dus volkomen vertrouwen.

Dit drievoudige getuigenis maakte van hem een betrouwbare broeder, die Gajus met een gerust hart kon aannemen. Zijn naam betekent: ‘toebehorend aan Demeter’. Demeter was bij de Grieken de godin van het veld en van de oogst. Evenals Diotrefes had Demetrius zich van de afgoden bekeerd om de levende en waarachtige God te dienen (1 Tess. 1:9). Hij wilde niet meer aan de godin Demeter toebehoren, maar aan de levende en waarachtige God. Tussen hem en Diotrefes was echter een groot verschil: hij diende God inderdaad, maar dat kunnen we van Diotrefes niet zeggen. Misschien was er ooit een periode in zijn

leven dat hij God daadwerkelijk diende, maar dat was verleden tijd. Op het moment dat Johannes deze brief schreef, diende hij alleen nog zichzelf.

Deze dingen dienen ons tot waarschuwing. Hoe gemakkelijk is het een oordeel over Diotrefes te vellen. We kunnen exact aangeven wat er niet klopte in zijn geestelijk leven. Maar hoeveel 'ijveraars' lijken niet op Diotrefes, zonder dat ze het zelf in de gaten hebben? In hun ijver voor 'de waarheid' worden brieven die aan de gemeente zijn gericht achtergehouden; schroomt men niet om anderen in een kwaad daglicht te stellen; worden broeders niet toegelaten omdat ze anders over 'de waarheid' denken. Enzovoorts. En wie het er niet mee eens is? Zulke mensen worden geïntimideerd, en eventueel uit de gemeente geworpen. Wie niet hetzelfde standpunt inneemt, ligt eruit of vliegt eruit. Laten we onszelf dus onderzoeken, en open staan voor broeders die ons in liefde willen corrigeren. Ijver voor de waarheid is een goede zaak, maar dit soort ijver kan ons ook verblinden. Wij zien dit duidelijk bij de farizeeën en schriftgeleerden. Weet u wat zo leerzaam is in deze brief? Het waren broeders van *buitenaf* die getuigden van de waarheid van Gajus en van Demetrius. Zij zeiden dus niet van zichzelf dat *zij* de waarheid in pacht hadden. Diotrefes beweerde dit waarschijnlijk wel, hij was aanmatigend genoeg. Erger nog, hij had zichzelf boven de waarheid geplaatst en liet zich door niemand gezeggen.

Johannes was een visser, die de netten repareerde toen hij door de Heer werd geroepen (Marc. 1:19-20). Zijn roeping was het om toe te zien op de leer (het in orde brengen of verstellen van de netten). *Waarheid* is dan ook een sleutelwoord in zijn evangelie en in zijn brieven. Maar hetzelfde geldt voor de *liefde*. Meer dan anderen heeft hij hierover geschreven. Hij wordt dan ook wel de apostel van de liefde genoemd.

Uit de drie brieven van Johannes zijn drie belangrijke lessen te trekken: de waarheid mag nooit ten koste gaan van de liefde (3 Joh.); en liefde mag nooit ten koste gaan van de waarheid (2 Joh.). Een gemeente die deze beide zaken in evenwicht weet te houden, beantwoordt aan het wezen van God: God is licht en liefde (1 Joh.). En daartoe heeft God ons broeders als Gajus en Demetrius gegeven.

4. Trofimus

2 Timoteüs 4:20; Handelingen 20:4; 21:29

Ziekte en genezing

Paulus schreef aan Timoteüs: *'Trofimus heb ik in Milete ziek achtergelaten'* (2 Tim. 4:20). Dat is toch merkwaardig? Paulus, de apostel van de volken, begiftigd met genadegaven van genezing, die velen gezond gemaakt had, liet zijn geliefde metgezel ziek achter. Is dit niet in strijd met wat door sommigen wordt geleerd in de christenheid, namelijk dat God niet wil dat de Zijnen ziek zijn? Als dit werkelijk zo is, waarom heeft Paulus hem dan niet genezen? Eén ding staat als een paal boven water: wij mogen nooit twifelen aan de macht van God om mensen te genezen. Hij die bij machte is om de doden op te wekken, kan elke ziekte genezen. Het bewijs daarvan vinden wij in de evangeliën: Christus genas élke ziekte en élke kwaal onder het volk (Matt. 4:23).

Het gaat dan ook niet om de vraag of God kán genezen, maar of Hij *wil* genezen. Charismatische uitleggers beroepen zich vaak op

de genezing van de melaatse, die aan de Heer Jezus vroeg: *‘Heer, als U wilt, kunt U mij reinigen. En Hij strekte Zijn hand uit, raakte hem aan en zei: Ik wil, word gereinigd’* (Matt. 8:1-4). Omdat de Heer in dit éne geval zei: ‘Ik wil’, leert men meteen dat God altijd en onder alle omstandigheden wil genezen. We pakken dan één tekst uit de Bijbel en menen dat ons theologisch bouwwerk stevig gefundeerd is! Bonhoeffer noemt dit *pseudo-theologie*.

God bepaalt of Hij iemand al dan niet wil genezen! En er zijn meerdere teksten in de Schrift, die duidelijk maken dat Hij niet altijd wil genezen (vgl. 2 Kor. 12:7-10; Fil. 2:25-30; 1 Tim. 5:23; 2 Tim. 4:20). De Heer Jezus zegt Zelf in Matteüs 25:36: *‘Ik was ziek’*, waarbij Hij niet Zichzelf bedoelt maar de mensen die met Hem verbonden zijn. We moeten goed lezen wat Hij daarover zegt: *‘Ik was ziek en u hebt Mij bezocht’*. Hij zegt niet: ‘en u hebt Mij genezen’, maar u hebt Mij bezocht.

Een zieke heeft meer baat bij een bemoedigend bezoek, dan bij broeders die met een flesje olie op zak komen om hem te genezen – maar dat niet kunnen! Dat neemt niet weg dat wij onze zieken in gebed bij de Heer mogen brengen (vgl. Joh. 11:1-3). Dat is echter iets anders dan iemand de handen opleggen en genezing claimen, omdat ziekte niet naar Gods wil zou zijn! Als God iemand niet wil genezen, heeft Hij daar Zijn redenen voor. Als wij dicht bij de Schrift willen blijven, richten wij ons naar de woorden van de Heer Jezus: *‘Mijn Vader, als het mogelijk is, laat deze drinkbeker Mij voorbij gaan; echter niet zoals Ik wil, maar zoals U wilt’* (Matt. 26:39).

Dat Trofimus op het ziekbed werd achtergelaten, had dus een bedoeling. God doet immers álle dingen meewerken ten goede, en daar hoort óók ziekte bij! (Rom. 8:28). Het ziekbed heeft veel gelovigen dichter bij God gebracht. Zo kwam Job op zijn ziekbed tot de volgende uitspraak: *‘Slechts van horen zeggen had ik van*

U vernomen, maar nu heeft mijn oog U aanschouwd' (Job 42:5). Ik twijfel niet aan de goede bedoelingen van al die 'genezers', die God alleen maar voor de voeten lopen. Zij zijn te vergelijken met de vrienden van Job, die precies wisten te vertellen wáárom Job zo ziek was en welke rol God hierin speelde. Weet u wat God tegen die betweters zei? *'Mijn toorn is ontbrand tegen u en tegen uw beide vrienden, want gij hebt niet recht van Mij gesproken zoals mijn knecht Job'* (Job 42:7). Hieruit kunnen wij opmaken dat wij heel voorzichtig moeten zijn met theologische uitspraken over ziekte en genezing. Voordat wij het in de gaten hebben, schuiven wij de zieke of ook God Zelf iets in de schoenen dat helemaal niet aan de orde is (vgl. Joh. 9:1-3).

Trofimus als metgezel van Paulus

Het is leerzaam om de drie schriftplaatsen waarin sprake is van Trofimus naast elkaar te leggen. De eerste keer lezen wij over hem in Handelingen 20:4. Daar wordt hij samen met een zestal andere broeders genoemd, die Paulus vergezelden op reis door Macedonië. Trofimus was afkomstig uit de plaats Efeze (in het huidige Turkije). Hij was dus een heiden, die tot geloof was gekomen. Na het tumult in Efeze en de doodsbedreigingen (Hand. 20:1-3), moet het Paulus goed gedaan hebben dat hij werd vergezeld door een aantal broeders die hem tot steun en troost waren.

Denkt u dat wij grote dingen moeten verrichten om ons nuttig te maken in Gods koninkrijk? In het koninkrijk van God draait het niet om 'grote' dingen, zoals sommigen ons proberen wijs te maken. Wij leven niet in de dag van de *grote* dingen, maar van de *kleine* dingen (Zach. 4:10). En laten we die niet verachten! Vandaag tel je pas mee als je gedoopt bent met de Heilige Geest

en in tongen kunt spreken etc. Paulus had echter geen behoefte aan iemand die in tongen kon spreken, maar aan een metgezel: iemand die bij hem was en die met hem kon meevoelen. Een metgezel kan iemand met zijn woorden opbouwen, vermanen of vertroosten (vgl. 1 Kor. 14:3); maar soms is het beter om te zwijgen en geen woord te zeggen! Zolang de metgezellen van Job zwegen, waren ze hem tot troost en steun (Job 2:11-13). Op het moment echter dat zij begonnen te (s)preken, ging het mis!

De ervaring leert dat er in de christenheid maar weinig werkelijk goede metgezellen zijn, broeders of zusters die er zijn als je ze nodig hebt (Ps. 69:21). We moeten echter niet met de vinger naar de ander wijzen, maar onszélf de vraag stellen: Ben *ik* een metgezel? Heb *ik* oog voor die broeder of zuster die het moeilijk heeft? Er wordt meestal negatief gesproken over de vrienden van Job, maar toen ze hoorden hoeveel leed Job was overkomen, bedachten ze zich geen moment en zochten hem op. Zij begonnen goed, maar eindigden slecht. Wij benadrukken meestal het slechte, maar laten wij hun goede kant ook maar eens benoemen!

Vraag: Wat maakt iemand tot een goede metgezel?

Trofimus in Jeruzalem

De tweede keer dat we over Trofimus lezen, is in Handelingen 21:29. Paulus had zich voorgenomen op de Pinksterdag in Jeruzalem te zijn (Hand. 20:16). In Jeruzalem aangekomen, liet hij zich door Jakobus en de zijnen overhalen om de kosten op zich te nemen van vier mannen die onder een gelofte stonden: *'Na zich gereinigd te hebben, ging hij samen met hen de tempel binnen en kondigde aan dat de dagen van hun reiniging zouden zijn vervuld, wanneer voor ieder van hen de offerande was*

gebracht' (Hand. 21:23-26). Toen nu de zeven dagen ten einde liepen, zagen Joden uit Asia hem in de tempel en beschuldigden zij hem ervan ook Grieken in de tempel gebracht te hebben, waardoor deze verontreinigd was (vs. 27-28).

Deze beschuldiging was echter vals. Zij hadden eerder de Efeziër Trofimus samen met hem in de stad gezien, en zij dachten nu dat Paulus hem in de tempel had gebracht (vs. 29). Paulus had Trofimus wel meegenomen in de stad, maar niét in de tempel. Gods Geest had Paulus keer op keer gewaarschuwd niet naar Jeruzalem op te gaan, maar hij wilde niet luisteren (Hand. 21:4-16). Zoals Agabus voorzegd had, werd hij gevangengenomen en later overgeleverd in de handen van de volken. Trofimus moest met eigen ogen aanzien hoe de uitzinnige Joden Paulus uit de tempel sleurden en hem probeerden te doden. Misschien voelde hij zich wel schuldig dat zij hem samen met Paulus in Jeruzalem hadden gezien. Hem was echter niets te verwijten. De oorzaak lag bij Paulus zelf. In de eerste plaats had hij moeten luisteren, toen de Geest hem herhaaldelijk waarschuwde. En in de tweede plaats had hij eigenlijk niets meer in de tempel te zoeken!

Ik heb te doen met deze trouwe metgezel van Paulus. Wat moet hij gevoeld hebben, toen deze dingen zich voor zijn ogen afspeelden? Ongewild hadden de Joden hem een rol toebedeeld in dit drama, een rol die hij helemaal niet had gewild. Zoals wel eens wordt gezegd, bevond hij zich op het verkeerde moment op de verkeerde plaats. Soms kan het gebeuren dat we ergens bij worden betrokken zonder dat we dat willen. Om niet met schuldgevoelens te blijven rondlopen, is het op zo'n moment belangrijk dat we de situatie met een goed geweten kunnen analyseren.

Trofimus was op de hoogte van de profetieën die over Paulus waren uitgesproken; toch bleef hij trouw aan Paulus' zijde. Hij doet mij denken aan Tomas. Toen de Heer Jezus naar Judea wilde gaan om Lazarus uit de doden op te wekken, zeiden de discipelen: *'Rabbi, onlangs trachtten de Joden U te stenigen en gaat U weer daarheen'* (Joh. 11:7-8)? De Heer liet Zich echter nooit beïnvloeden door wat de mensen tegen Hem zeiden. Het was *de Vader*, die Zijn leven bestuurde (vgl. o.a. Luc. 2:48-50; Joh. 2:4). Het was dan ook de Vader, die bepaalde dat het moment was aangebroken om naar Judea terug te keren. *'Tomas dan, Didymus geheten, zei tot zijn medediscipelen: Laten wij ook gaan om met Hem te sterven'* (Joh. 11:16). Net als Tomas was Trofimus een metgezel die bereid was om te sterven voor degene die hij vergezelde.

Wij hebben ons nu afgevraagd wat iemand tot een goede metgezel maakt. De volgende vraag is: *Hoever* gaat mijn liefde voor mijn broeder(s); houdt het ergens op (vgl. 1 Joh. 3:16)?

Trofimus ziek achtergelaten

De derde keer dat we over Trofimus lezen, is in 2 Timoteüs 4:20. Paulus had Trofimus ziek achtergelaten in Milete. Over zijn ziekbed hebben we het al gehad. In Jeruzalem zien we hen nog samen optrekken, in Milete moest Paulus zijn trouwe metgezel ziek achterlaten. Trofimus eenzaam op een ziekbed, en Paulus eenzaam in een Romeinse gevangenis. Wie durft nog te beweren dat het christen-zijn geen ziekte, pijn of moeite kent? Beiden leefden in de hoop van het eeuwige leven dat God, die niet kan liegen, beloofd heeft (Tit. 1:2). Geen ziekbed en geen gevangenis konden hen (en ons) deze hoop ontnemen. *'Leven in de hoop.'* Is dat bij u en mij het geval? Ziekte, gevangenis, eenzaamheid...

Het hoort allemaal bij 'de eerste dingen', die voorbij zullen gaan (Openb. 21:4). Paulus en Trofimus hadden ieder op hun eigen wijze de strijd gestreden en het geloof behouden. Deze broeders die onder moeilijke omstandigheden leefden in de hoop van het eeuwige leven, zijn voorbeelden voor ons om na te volgen.

5. Demas, Lucas, Marcus

2 Timoteüs 4:10-11

Demas, Lucas en Marcus: zij waren alle drie dienstknechten van God. Samen met Paulus hadden zij zich ingezet voor het werk in het koninkrijk van God. Paulus was echter aan het einde gekomen van zijn dienst, en hem wachtte de marteldood in Rome. In zijn tweede brief geeft hij aanwijzingen aan Timoteüs over wat er van een goede dienstknecht wordt verwacht, en aan het slot van de brief beschrijft hij zijn persoonlijke omstandigheden in de gevangenis te Rome.

Het merendeel van de christenen had hem aan zijn lot overgelaten, maar wat hem misschien wel het meest bedroefde was dat een aantal van zijn medewerkers hem hadden verlaten. Demas, Lucas en Marcus behoorden tot de naaste medewerkers van Paulus, en over elk van hen had hij iets te zeggen.

Demas

De eerste medewerker die in 2 Timoteüs 4 wordt genoemd, is Demas. Van hem staat geschreven dat hij Paulus had verlaten, omdat hij de tegenwoordige wereld had liefgekegen (vs. 10). Hij kon het niet meer opbrengen bij Paulus te blijven, die met het vooruitzicht van een spoedige marteldood te Rome gevangen zat. Demas was naar Tessalonica gereisd, en de reden daarvan was dat hij zich tot de tegenwoordige wereld aangetrokken voelde.

De liefde die hij had voor de wereld, stond in schril contrast met de houding van allen die de verschijning van de Heer Jezus hebben liefgehad (vs. 8). Paulus zag de marteldood met opgeheven hoofd tegemoet (vs. 6-8), maar Demas was kennelijk bang op de een of andere manier betrokken te raken bij het lot dat Paulus wachtte. We moeten voorzichtig zijn met de bewering dat Demas een 'afvallige' was geworden. Er staat nergens dat Demas van het geloof was afgefallen, maar het ontbrak hem waarschijnlijk aan moed om de tegenwoordige wereld op te geven voor de toekomstige; de prijs die hij daarvoor moest betalen, vond hij te hoog.

Daarin vormde hij geen uitzondering (vgl. 2 Tim. 1:7,15). Allen die in Asia waren, hadden zich van Paulus afgewend, onder wie Fygelus en Hermogenes. Mogelijk waren de laatstgenoemden vooraanstaande broeders, die algemeen bekend waren. Massaal keerde men Paulus de rug toe en liet hem over aan zijn lot. Hoeveel gelovigen zijn er niet, die tot deze Demas-klasse behoren? Eens gingen ze zij aan zij met hen die zich niet schamen voor het evangelie, maar geleidelijk kreeg de wereld weer een plek in hun hart.

Langzaam ging het bergafwaarts met Demas. Dit kunnen we opmaken uit de schriftplaatsen waar zijn naam wordt genoemd.

Aan het slot van de brief aan Filemon wordt hij nog genoemd als een van de *medearbeiders* van Paulus (Fm.:23), terwijl hij aan het slot van Kolossenzen alleen nog met zijn naam wordt genoemd, zonder enige andere toevoeging (Kol. 4:14). En hier in 2 Timoteüs 4 schrijft Paulus met pijn in zijn hart, dat hij hem verlaten had. Toont dit niet, hoe de liefde tot de tegenwoordige wereld vaak langzaam binnensluipt in ons hart. De liefde voor de wereld nestelt zich meestal langzaam in ons hart. Wat de motieven hiervoor ook mogen zijn, bedenk dat vriendschap ten opzichte van de wereld vijandschap is jegens God. Wie dus een vriend van de wereld wil zijn, maakt zich tot een vijand van God (Jak. 4:4).

Lucas

Lucas was 'de geliefde arts' (Kol. 4:14), die Paulus op zijn reizen had vergezeld. Toen anderen de apostel de rug toekeerden, bleef hij bij hem. En niet alleen om hem geestelijk bij te staan, maar als arts bekommerde hij zich ook om het zwakke gestel van Paulus. God achtte hem waardig om het naar hem genoemde evangelie te schrijven. Ook het bijbelboek 'Handelingen van de apostelen' is door Lucas geschreven. Juist in het boek Handelingen zien wij hoe bescheiden hij zich op de achtergrond hield. Hij cijferde zichzelf weg om het licht op Paulus te laten vallen. Trouw ging hij aan de zijde van hem die door de Heer geroepen was om Zijn naam te dragen, zowel voor volken als koningen en zonen van Israël (Hand. 9:15). Lucas was tevreden om op een bescheiden wijze deel te hebben aan het werk van de apostel. Hij zocht geen eer voor zichzelf, maar achtte in nederigheid de ander (namelijk Paulus) uitnemender dan zichzelf (Fil. 2:3). In tegenstelling tot Demas had de wereld voor hem afgedaan, en bleef hij tot het eind toe trouw aan Paulus' zijde.

Broeders zoals Lucas vallen niet erg op, omdat ze in de schaduw van anderen opereren. Hun trouw blijft door de Heer echter niet onopgemerkt. Dit soort 'trouwe' slaven zullen dan ook naar waarde door Hem beloond worden (vgl. Luc. 19:17).

Marcus

Marcus was degene die zich in Pamfylië van Paulus en Barnabas had afgescheiden om terug te gaan naar Jeruzalem (Hand. 13:13). Hij verliet Paulus niet omdat hij de wereld had liefgekregen, maar omdat hij opzag tegen de ontberingen en de gevaren die het zendingswerk met zich meebracht. Ook hier speelde angst een grote rol. De jongeman die op de vlucht sloeg toen de Heer Jezus gevangengenomen werd, was naar alle waarschijnlijkheid Marcus zelf (Marc. 14:51-52). We kunnen dus stellen dat Marcus van nature angstig was. Op het moment dat hij zich van Paulus afscheidde, was hij nog niet klaar voor het 'grote werk'. Het was niet wat hij ervan verwacht had, en daarom keerde hij terug naar Jeruzalem. Het is dezelfde Marcus, die later door God gebruikt is om in zijn evangelie het leven te beschrijven van de Dienstknecht die níet wegvluchtte, maar Zijn gezicht vastbesloten wendde om naar Jeruzalem te gaan en het werk te voleindigen dat Zijn Vader Hem te doen had gegeven.

Marcus verpersoonlijkt allen die hun dienst voor de Heer enthousiast beginnen, maar na verloop van tijd mat worden en afhaken. Door genade worden ze in hun dienst hersteld, en dan zijn ze voor anderen van veel nut (2 Tim. 4:11). Zulke 'Marcussen' hebben geleerd van hun tekortkomingen en grijpen hun tweede kans met beide handen aan. Welk een genade dat deze 'ontrouwe' dienstknecht later het evangelie mocht schrijven van de 'trouwe' Dienstknecht.

Drie dienstknechten hebben we de revue laten passeren. Demas was geen doorzetter: hij verliet Paulus, omdat hij de tegenwoordige wereld had liefgekregeen. Lucas bleef tot aan het eind toe trouw aan de zijde van Paulus, en Marcus werd in zijn dienst hersteld en was later voor Paulus van veel nut. Aan wie van deze drie kunnen wij ons spiegelen? Heeft de liefde voor de wereld misschien een plek in ons hart gekregen? Of herkennen wij onszelf in Lucas: bescheiden op de achtergrond, niet opvallend, maar trouw tot het eind? Misschien lijken wij wel op Marcus die vol enthousiasme begon, maar na verloop van tijd moe werd en terugkeerde naar Jeruzalem? Weet u wat zo bemoedigend is? Demassen mogen op hun schreden terugkeren, Lucassen worden door de Heer beloond, en Marcussen krijgen van God een tweede kans!

6. Jannes en Jambres

2 Timoteüs 3:8

In 2 Timoteüs 3:8 worden Jannes en Jambres door Paulus genoemd als een voorbeeld van de dwaalleraars voor wie hij in de voorafgaande verzen had gewaarschuwd. Volgens de Joodse traditie waren zij twee van de belangrijkste tovenaars aan het hof van Farao. Door hun tekenen en wonderen hadden zij zich verzet tegen Mozes (vgl. Ex. 7:11; 8:7).

In het Oude Testament worden ze niet bij name genoemd, hoewel een Targoem (Aramese vertaling van de Hebreeuwse tekst van het Oude Testament) hun namen opneemt in Exodus 7:11. Sommigen denken dat de naam Jannes ‘bedrieger’ betekent, en Jambres ‘hij die zich verzet’. Anderen geven weer een andere betekenis aan deze namen. De betekenis van hun namen doet er niet zoveel toe. Het is Paulus niet om hun namen te doen, maar om wat ze *deden*: zich verzetten tegen Mozes. De strekking van Paulus’ woorden is buitengewoon belangrijk. Hij trekt namelijk een parallel tussen Jannes en Jambres, die zich eeuwen geleden tegen Mozes hebben verzet, en de dwaalleraars in de

laatste dagen, die zich nu tegen de waarheid van God verzetten (2 Tim. 3:8).

Mozes was geroepen om namens God het woord te voeren (Ex. 4:11-16). Hij is een type van de Heer Jezus als Profeet en Leraar. Het verzet van de valse leraars in de eindtijd is dan ook niet alleen verzet tegen Gods dienstknechten die de waarheid verkondigen, maar in feite verzet tegen Hem die 'de waarheid' is (Joh. 14:6). Net als Jannes en Jambres zijn er in de laatste dagen valse leraars, die tekenen en wonderen doen om mensen te misleiden. Dit komt overeen met wat Paulus schrijft in 2 Tessalonicenzen 2:9-12 (vgl. Matt. 24:24; Openb. 13:13-14).

Het mag duidelijk zijn dat wij in de laatste dagen leven, vlak voor de komst van de Heer Jezus. Wij horen regelmatig over 'profeten' die wonderen en tekenen verrichten. Evenals in Exodus lijken een aantal van deze wonderen bedrieglijk echt. Maar op de keper beschouwd, zijn ze niet te vergelijken met de wonderen en tekenen die de Heer Jezus en de apostelen hebben gedaan. Door alle claims lijkt het ogenschijnlijk niet zo verkeerd. Dat kan ook niet anders, want als het meteen als boosheid te herkennen was, zou er geen sprake van misleiding zijn! Toch komt er een moment dat ze onmaskerd worden: *'want hun onzinnigheid zal aan allen geheel duidelijk worden, zoals ook bij die beiden het geval was'* (vs. 9). De onzinnigheid van de bedriegers blijft dus niet verborgen. Iemand die bijvoorbeeld beweert dat er goud uit zijn Bijbel komt en de vloer tijdens zijn prediking bezaaid raakt met goudvlokjes, bewijst met dit soort onzinnigheid dat hij een bedrieger is. Onderzoek heeft bewezen dat het hele fenomeen bedrog is, een truc waarvoor de gemiddelde goochelaar zich zou schamen.

Gods Woord

Hoe kunnen zij, die de waarheid liefhebben, zich tegen dit soort misleiding wapenen? Om niet meegesleurd te worden door de stroom van misleiding is het belangrijk vast te houden aan het Woord van God. Als men met Bijbelteksten komt aanzetten (en dat doen deze bedriegers), moet men hen ook met de Bijbel bestrijden. Toen de duivel psalm 91:12 citeerde om de Heer Jezus te verzoeken, zei de Heer tot hem: *'Er staat geschreven: U zult de Heer uw God, niet verzoeken'* (Matt. 4:6-7). Het *'er staat geschreven'* is een machtig wapen tegen de listen van de duivel.

Kennis van de Schrift is dan ook onontbeerlijk in de strijd tegen bedriegers. Paulus zegt tegen Timoteüs (en tegen ons): *'Maar jij, blijf in wat je geleerd hebt en waarvan je volkomen overtuigd bent, daar je weet van wie je het hebt geleerd, en omdat je van jongs af de heilige geschriften kent, die je wijs kunnen maken tot behoudenis door het geloof dat in Christus Jezus is'* (2 Tim. 3:14-15). Het trouw vasthouden aan het Woord van God kan ons voor misleiding in de christenheid bewaren. De Schrift is door God gegeven en nuttig om te leren, te *weerleggen*, te verbeteren en te onderwijzen in de gerechtigheid (2 Tim. 3:16). Het is dan ook van het grootste belang dat we de hele wapenrusting van God opnemen om stand te kunnen houden tegen de listen van de duivel (Ef. 6:10vv.).

Kijk uit voor namaak

Jannes en Jambres imiteerden Mozes. De satan is een imitator, die graag gebruik maakt van namaak-dienaars (vgl. 2 Tim. 3:5,13; 2 Kor. 11:13-15). Zij beroepen zich op de Bijbel en zij claimen mensen te kunnen genezen zoals ook de Heer Jezus dat heeft gedaan (Marc. 16:14-18; Joh. 14:12).

Weet u hoe Jannes en Jambres ontmaskerd werden? Toen ze moesten erkennen *'dat zij het niet konden'* (Ex. 8:18). We moeten ons niet laten verblinden door wat deze bedriegers wel kunnen doen, maar letten op wat zij níet kunnen! De Heer Jezus genas *allen* die bij Hem gebracht werden (Matt. 4:24-25; Luc. 4:40). Deze bedriegers laten alleen beelden zien van hen die *'genezen'* zijn. Luister echter ook eens naar de verhalen van de velen die teleurgesteld naar huis zijn teruggekeerd. Zij zijn door dit soort figuren in grote geestelijke nood geraakt, of hebben het geloof de rug toegekeerd. Vol hoop hadden ze hun blik op *'de man Gods'* gericht, in de verwachting een zegen/genezing van hem te ontvangen (vgl. Hand 3:5). Eindelijk was het dan zover en mochten ze naar voren komen. De gezalfde dienstknecht sprak woorden van bevrijding *'in de naam van Jezus'*. Even kregen ze het warm. Was het de spanning, of was het de goddelijke energie die door hun lichaam stroomde? Er gebeurde niets! Opnieuw sprak de man Gods met bevelende toon *'in de náám van Jezus'*. Weer niets! *Hij kon het niet*. Maar dat lag natuurlijk niet aan hem! Had hij niet gezegd dat *alles* mogelijk was, als je maar een geloof had zo groot als een mosterdzaadje? Zo demonstreerde hij zijn onmacht!

7. Hymeneüs en Alexander & Hymeneüs en Filetus

1 Timoteüs 1:20; 2 Timoteüs 2:17

Hymeneüs en Alexander behoorden tot degenen die een goed geweten van zich hadden gestoten, waardoor zij aangaande het geloof schipbreuk hadden geleden (1 Tim. 1:19-20). Hymeneüs komen we in de tweede brief van Paulus aan Timoteüs nog een keer tegen: samen met een zekere Filetus maakte hij deel uit van een groep dwaalleraars die van de waarheid waren afgeweken (2 Tim. 2:16-18).

Hymeneüs en Alexander

Hymeneüs wordt in beide schriftplaatsen als eerste genoemd. Waarschijnlijk was hij de gevaarlijkste dwaalleraar in Efeze. Hoe was het toch mogelijk dat hij zo van de waarheid was afgeweken? Het begon ermee dat hij een goed geweten van zich had gestoten (1 Tim. 1:19). Het Griekse woord 'apoosamenoï' (d.i. 'van zich

stoten') komt ook voor in Handelingen 7:27 en Romeinen 11:1-2. Het betekent een beslist en bewust van zich stoten.

Het hebben van een goed geweten is belangrijk, maar het is op zichzelf niet maatgevend. Want ook met een goed geweten kan men dwalen; Paulus vormde daarvan het levende bewijs (Hand. 23:1). Maatgevend is alleen het Woord van God. Ons geweten moet dan ook altijd onderworpen worden aan de toets van Gods Woord. Paulus oefende zich altijd een onergerlijk geweten te hebben tegenover God en de mensen (Hand. 24:16; vgl. 2 Tim. 1:3). Hymeneüs kende deze 'oefening' niet. Integendeel, hij had een goed geweten van zich gestoten.

Het geweten van een gelovige werkt als een alarmbel. Als deze alarmbel willens en wetens wordt uitgezet, kan dat natuurlijk niet zonder gevolgen blijven. Door een goed geweten van zich te stoten, leed het geloof van Hymeneüs schipbreuk: het liep op de klippen. Dat wil zeggen dat hij van zijn geloof was afgevallen. Soortgelijke uitdrukkingen komen vaker voor in de brieven aan Timoteüs (vgl. 1 Tim. 1:6,19; 4:1; 6:10, 21; 2 Tim. 2:18). Afval van het geloof is niet een zaak van zwakheid, maar van *onwil*. Het was onwil dat Hymeneüs een goed geweten van zich had gestoten, en dat leidde vervolgens tot afval van het geloof. Betekende dit dat hij ook voor eeuwig verloren was? Dat is niet helemaal zeker. Met 'het geloof' wordt hier niet het zaligmakend geloof bedoeld, maar de geloofsleer, het geloof dat eenmaal aan de heiligen is overgeleverd (Jud.: 4). Dat het geloof van Hymeneüs schipbreuk had geleden, kon ook haast niet anders; want het geweten en het geloof zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Wij kunnen geen dwaalleer verkondigen (2 Tim. 2:17-18), zonder ons geweten geweld aan te doen. Om ervoor te zorgen dat ons geweten ons dan niet aanklaagt, moeten wij het dus tot zwijgen brengen; en dat is precies wat bij Hymeneüs gebeurd was.

‘Wat in het groot in de christenheid van de eindtijd gevonden wordt, namelijk dat men het geloofsgetuigenis opgeeft, wordt in het klein bij enkele personen in de dagen van Paulus al gevonden. Deze mensen verloochenen datgene wat ze eerst beleden hebben’ (J.G. Fijnvandraat Sr.).

Over Alexander is niet zoveel bekend. Het was in die tijd een veel voorkomende naam. Het is dan ook zeker niet vanzelfsprekend dat wij Alexander de kopersmid (2 Tim. 4:14) kunnen identificeren met de Alexander van 1 Timoteüs 1. Maar dat doet er niet zoveel toe. Beiden waren kennelijk lasteraars en hadden Paulus en het evangelie veel schade berokkend. Ook Hymeneüs was een lasteraar; en omdat hij en Alexander hierin uitblonken, had Paulus hen aan de satan overgegeven (1 Tim. 1:20).

Iemand aan de satan overgeven, is iets anders dan iemand uitsluiten. Excommunicatie (uitsluiting) is een gemeentelijke aangelegenheid (1 Kor. 5); maar iemand op persoonlijke titel aan de satan overgeven was een ‘apostolische’ aangelegenheid. Aangezien er vandaag geen apostelen meer zijn, heeft ook niemand meer het gezag om iemand aan de satan over te geven. Maar evenals in Korinte had Paulus hier het behoud van de geest op het oog (1 Kor. 5:4-5). Het overgeven aan de satan betekent dus niet dat hij Hymeneüs en Alexander had overgegeven om voor eeuwig verloren te gaan; maar de satan kreeg de vrije hand om hen het leven zuur te maken, zodat hun het lasteren werd afgeleerd en zij tot inkeer zouden komen.

Bij Hymeneüs en Alexander zien wij hoe gevaarlijk het is om een goed geweten van ons te stoten. Het geweten werkt als een anker, dat ervoor zorgt dat het schip vast blijft liggen en niet wegdrijft. Een schip zonder anker is niet opgewassen tegen de sterke wind

en de golven – het drijft weg om ergens op de klippen te lopen (vgl. Hand. 27:40-41). Het hebben van een ongerlijk geweten tegenover God en de mensen – ‘oefenen’ wij ons daarin?

Hymenëus en Filetus

In 2 Timoteüs 2:17 is opnieuw sprake van Hymeneüs. De meeste uitleggers zijn van mening dat we hier met dezelfde persoon te maken hebben als in de eerste brief. Als dit zo is, dan was hij niet alleen een lasteraar die een goed geweten en het geloof van zich had gestoten, maar maakte hij zich ook schuldig aan het brengen van dwaalleer.

In 2 Timoteüs 2 is sprake van twee soorten dienstknechten. Timoteüs kreeg aanwijzingen over wat er van een *goede* dienstknecht werd verwacht. Hij moest zich beijveren om zichzelf aan God beproefd voor te stellen als een arbeider die zich niet hoeft te schamen, die het woord van de waarheid recht snijdt (vs. 15). In de verzen 16-18 wordt hij gewaarschuwd voor de *slechte* dienstknechten. Zij waren afgeweken van de waarheid en hadden alle reden om zich te schamen. Zij zaten er volkomen naast. In plaats van het evangelie te brengen dat Paulus verkondigde, namelijk dat Jezus Christus lichamelijk uit de doden is opgewekt als de Eersteling van hen die ontslapen zijn (1 Kor. 15:2-23; vgl. 2 Tim. 2:8), beweerden zij dat de opstanding reeds had plaatsgevonden. Hun dwaling bestond daarin dat zij de opstanding ‘vergeestelijkten’. Mogelijk leerden zij dat de opstanding al had plaatsgehad bij de bekering en de doop (Rom. 6:4; Ef. 2:4-6; Kol. 2:12). De Griekse wereld was sterk beïnvloed door de wijsbegeerte (filosofie) van Plato. Men koesterde minachting voor het lichamelijke, en beschouwde de dood als de bevrijding van de ziel uit de kerker

van het lichaam. De lichamelijke opstanding werd dan ook bespottelijk gemaakt en beschouwd als iets onzinnigs (vgl. 1 Kor. 15:12; Hand. 17:31).

Hymeneüs en Filetus maakten deel uit van de groep ‘slechte’ arbeiders, die van de waarheid waren afgeweken en met hun ongoddelijk gezwets het geloof van sommigen omverwierpen. Timoteüs werd op het hart gedrukt de woordenstrijd met dit soort dwaalleraars niet aan te gaan. Het diende nergens toe dan tot ondergang van de hoorders (vs. 14). Deze mensen waren niet meer te stoppen en daarom moest men zich aan hen onttrekken (vs. 16-17).

Hymeneüs en Filetus behoorden tot een ander slag dwaalleraars dan Jannes en Jambres (2 Tim. 3:8). De laatsten stonden de waarheid tegen met hun tekenen en wonderen. Zij staan model voor bedriegers uit de charismatische hoek, die gelovigen op het verkeerde been proberen te zetten met hun dromen, profetieën en pseudo-wonderen. Hymeneüs en Filetus lasterden en probeerden de gelovigen met hun theologische en filosofische inzichten te misleiden. Bij hen waren het hun woorden, die als kanker voortwoekerden. In beide gevallen is er sprake van ongerechtigheid, waaraan wij ons moeten onttrekken: *‘Laat ieder die de naam van de Heer noemt, zich onttrekken aan ongerechtigheid’* (vs. 19). Let wel, het gaat hier niet om een zich onttrekken aan gelovigen die over een aantal niet-fundamentele leerstellingen anders denken dan wijzelf. Dat zou sektarisme zijn. We moeten ons onttrekken aan dwaalleraars, die het geloof van anderen omverwerpen.

Het komt er in onze tijd meer dan ooit op aan dat wij de waarheid vasthouden, en ons onttrekken aan mensen die ons willen misleiden. Paulus noemt hen boze mensen en bedriegers (lett. ‘tovenaars’), die van kwaad tot erger voortgaan, terwijl zij

misleiden en misleid worden (2 Tim. 3:13). Als wij blijven in wat wij geleerd hebben, en waarvan wij volkomen overtuigd zijn (2 Tim. 3:14), dan kunnen figuren als Hymeneüs en Filetus ons geloof niet omverwerpen.